

ISSUING NEGOTIABLE DOCUMENTS IN ACCORDANCE WITH PAYMENT METHOD OF LETTER OF CREDIT

Ömer ÖZKAN*, Oğuzhan ÖZÇELİK**, Hasan BARDAKÇI***, Emre CEYLAN
GÜNEL ****

* Antalya üniversitesi, Prof. Dr.

** Kırklareli Üniversitesi Babaeski MYO öğretim görevlisi

*** İstanbul Ticaret Üniversitesi Uluslararası Ticaret Doktora öğrencisi

**** Kırklareli Üniversitesi Babaeski MYO öğretim görevlisi

E-mail: ozkanhukuk@yahoo.com, oguzhanozcelik@klu.edu.tr, emre.ceylan@klu.edu.tr,

Copyright © 2018 Ömer ÖZKAN, Oğuzhan ÖZÇELİK, Hasan BARDAKÇI, Emre CEYLAN GÜNEL. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Two documents as the bill of lading and the policy are in use in terms of presentation of the commodity property in payment method of letter of credits. To prepare both two documents correctly is extremely important to dispose of the possible risks based on the property and continuity of the bank guarantee for the payment by letter of credit. There are three vital components in which ensure the exporter companies to prepare the bill of lading and policies agreeable to the letter of credit. These three crucial components as follows; terms and conditions of the letter of credit, UCP 600 and ISPB 745. Since to be able to accurately submit under the three sources mentioned above needs at a certain level of experience and knowledge, it is observed that the localized companies in Turkey who actualize foreign business and prefer to pay with letter of credit experience contradiction in terms on preparing applicable documents, cannot benefit from the guarantee of the payment obligation of the issuing bank and if any, the confirming bank by submitting discrepant document. In addition to this, these companies receive the export proceeds late and pay extra charges/commission. This paper makes suggestions and accounts for the critical and substantial ways of preparing only bill of lading

due to wide scope of the subject its large to the payment with letter of credit by considering the common mistakes in practice

Keywords: Letter of credit, Negotiable documents, UCP 600, ISBP 745

AKREDİTİFLİ ÖDEME YÖNTEMİNE UYGUN OLARAK DENİZ KONİŞMENTOLARININ HAZIRLANMASI

ÖZET

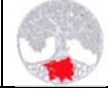
Akreditifli ödemede eşyanın mülkiyetini temsil açısından biri deniz yolu konişmentosu ve diğeri poliçe olmak üzere iki belge kullanımdadır. Mülkiyetten kaynaklı olası risklerin bertarafı ve akreditifli ödemede banka güvencesinin devamlılığı için söz konusu iki belgenin doğru hazırlanması son derece önem arz etmektedir. İhracatçı firmaların, akreditifli ödemeye uygun olarak deniz yolu konişmentosu ve poliçeleri hazırlayabilmelerine teminen bu konuda amir, üç önemli unsur olan akreditif şartları, UCP 600 ve ISBP 745 dâhilinde hareket etmeleri elzemdir. Yukarıda dercedilen üç kaynak ışığında uygun ibrazda bulunabilme belirli düzeyde deneyim ve bilgi gerektirdiğinden, Türkiye’de yerleşik, dış ticareti olan ve akreditifli ödemeyi tercih eden firmaların, uygun vesaik hazırlama konusunda kavram kargaşası yaşamaları nedeniyle, genelde rezervli vesaik ibraz ederek amir banka ve varsa teyit bankasının ödeme yükümlülüğü garantisinden faydalanamamakta, ihracat bedellerini geç almakta ve ekstra masraf/komisyon ödemekte oldukları gözlenmiştir. Bu çalışmada, konunun kapsamının geniş olması sebebiyle sadece deniz yolu konişmentolarının akreditifli ödemeye uygun olarak hazırlanmasının kritik ve önemli hususlarına yer verilmiş, uygulamada rastlanan sık hatalar göz önüne alınarak açıklamalar ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akreditif, Kıymetli evrak, Rezerv, UCP 600, ISBP 745

AKREDİTİFLİ ÖDEME YÖNTEMİNE UYGUN OLARAK DENİZ KONİŞMENTOLARININ HAZIRLANMASI

ÖZET

Akreditifli ödemede eşyanın mülkiyetini temsil açısından biri deniz yolu konişmentosu ve diğeri poliçe olmak üzere iki belge kullanımdadır. Mülkiyetten kaynaklı olası risklerin bertarafı ve akreditifli ödemede banka güvencesinin devamlılığı için söz konusu iki belgenin doğru hazırlanması son derece önem arz etmektedir. İhracatçı firmaların, akreditifli ödemeye uygun

olarak denizyolu konişmentosu ve poliçeleri hazırlayabilmelerine teminen bu konuda amir, üç önemli unsur olan akreditif şartları, UCP 600 ve ISPB 745 dâhilinde hareket etmeleri elzemdir. Yukarıda dercedilen üç kaynak ışığında uygun ibrazda bulunabilme belirli düzeyde deneyim ve bilgi gerektirdiğinden, Türkiye’de yerleşik, dış ticareti olan ve akreditifli ödemeyi tercih eden firmaların, uygun vesaik hazırlama konusunda kavram kargaşası yaşamaları nedeniyle, genelde rezervli vesaik ibraz ederek amir banka ve varsa teyit bankasının ödeme yükümlülüğü garantisinden faydalanamamakta, ihracat bedellerini geç almakta ve ekstra masraf/komisyon ödemekte oldukları gözlenmiştir. Bu çalışmada, konunun kapsamının geniş olması sebebiyle sadece deniz yolu konişmentolarının akreditifli ödemeye uygun olarak hazırlanmasının kritik ve önemli hususlarına yer verilmiş, uygulamada rastlanan sık hatalar göz önüne alınarak açıklamalar ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akreditif, Kıymetli evrak, Rezerv, UCP 600, ISBP 745

1.GİRİŞ

Uluslararası ticaret, farklı ülkelerde konumlu alıcı ile satıcı tarafların birbirleriyle mal ve hizmet alışverişi neticesinde gerçekleştirdikleri ticari faaliyet olup, bu çalışmanın konusu sadece mal (eşya) ticaretidir. Dış ticarete tarafların temel sorumluluğu alıcının (ithalatçının) mal bedelini satıcıya ödemesi iken, satıcı tarafın (ihracatçının) eşyayı ve vesaiki¹ karşı tarafa ulaştırmasıdır. Malın transferinde tarafların ticarete konu eşyanın teslim şeklini (Incoterms²) ve bunun sonucu olarak eşyanın lojistiği ile gümrüklemesinin nasıl paylaşılacağını kararlaştırmaları gerekmektedir. Paranın ve vesaikin transferi ise yurtiçi ticaretten farklı olarak ele alınıp, ödemenin nasıl gerçekleştirileceği, hazırlanması gereken vesaikin çeşitliliği, niteliği ve niceliği gibi pek çok operasyonel unsurun detaylandırılıp, bu hususlar üzerinde taraflar arasında mutabakatın sağlanmasını gerektirmektedir. Eşyayı, ithalatçının gümrükten çekebilmesi sadece orijinal ve ıslak imzalı vesaik ibrazı ile mümkün olduğundan ihracatçının ithalatçıya vesaiki

¹Vesaik “vesika” kelimesinin çoğulu olup, dış ticarete kullanılan belgeler anlamında kullanılmaktadır.

² Incoterms un açılımı İnternational Commercial Terms olup ICC’nin zaman zaman güncellen yayınıdır. Incoterms eşyanın sevkياتının, gümrüklemesinin ve varsa taşıma sigortasının taraflar arasında nasıl paylaşılacağını gösteren teknik terimlerdir. En güncel INCOTERMS 2010’da ICC’nin 715 sayılı yayını ile yürürlüğe girmiştir. Hiçbir ICC yayını bu konudaki bir önceki yayını fesh etmez. Örneğin istenildiği takdirde Akreditifte belirtmek kaydıyla INCOTERMS’ ün bir önceki versiyonu olan INCOTERMS 2000 de kullanılabilir.

nasıl ulaştıracağı (banka aracılığıyla mı yoksa doğrudan ithalatçıya postayla) ödeme şekline bağlı olarak değişmektedir. Örneğin vesaik mukabili, akreditifli ödeme ve kabul kredili vesaik mukabili vb. ödeme yöntemlerinde vesaikin transferi bankalar aracılığıyla, peşin ödeme ve banka ödeme yükümlülüğü (BÖY) gibi ödeme yöntemlerinde ise orijinal ıslak imzalı belgelerin ihracatçı firmalar aracılığıyla ithalatçıya doğrudan iletimi ile gerçekleşmektedir.

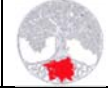
Dış ticaretin yapılabilmesi için ihracatçı firmaların malı ve belgeleri hazırlama gibi temel iki gerekliliği yerine getirme zorunluluğu vardır. Eşyanın yurtdışına ihracı için Türkiye’de yerleşik firmaların sadece fatura ve ihracat gümrük beyannamesi yeterli iken hiçbir dış ticaret operasyonu sadece bu iki belge ile gerçekleşmemektedir. Bunun temel sebebi alıcı firmaların ilgili ticarete ilişkin ihracatçıdan düzenlenmesini talep ettikleri ekstra belgelerin olmasıdır. Söz konusu bu taleplerin birçok nedeni vardır. Bunlardan bazıları: İthalatçı firmaların yerleşik buldukları ülke mevzuatından kaynaklı ticarete konu eşyanın ithalinin gerçekleşebilmesi için şart koşulan belgeler (CE belgesi, Helal Belgesi, Menşe Şahadetnamesi vb.), ithalatın gerçekleşeceği ülkede, ithalat gümrük vergilerinden muafiyet sağlanması amaçlı olarak düzenlenen belgeler (A.TR), tamamen ithalatçı firma taleplerinden kaynaklı belgeler (Yükleme İhbarı, Gözetim Belgesi, Paketleme Listesi, Çeki Listesi vb.) ve taşıma şekline bağlı (Deniz konişmentosu³, CRM⁴, havayolu konişmentosu vb.) ya da iş akışından kaynaklı fatura, gümrük beyannamesi vb. belgelerdir (Özkan ve Özçelik, 2015:67-74).

Vesaikin temininden ve doğru hazırlanmasından sorumlu olan ihracatçı fatura, çeki listesi, yükleme ihbarı, paketleme listesi vb. belgeleri kendi hazırlarken B/L, CMR gibi taşıma belgelerini ya da EUR.1, Menşe Şahadetnamesi, gözetim raporu gibi belgeleri hizmet aldığı kuruluşlara düzenlettirmektedir. Bu durum pek çok zaman düzenlenen belgelerin içeriklerinin akreditif şartlarıyla uyumlu olmamasına ya da uygun ibraz⁵ olmamasına sebebiyet vermektedir.

³ Deniz konişmentosunun İngilizce karşılığı Bill of Lading olup, çalışmanın geri kalanında B/L kısaltması kullanılacaktır.

⁴ Karayolu taşıma belgesi.

⁵ Uygun ibraz (complying presentation) UCP 600’de madde 15’te tanımlanmış olup uygun ibrazın karşılanması yani ödemenin yapılması gerektiğini açıklıyorken, uygun ibrazın şartlarının nasıl olacağına kimi zaman belge belge açıklık getirmiş, kimi zamanda diğer maddelerde genel prensiplere yer vererek tanımlamalar yapılmıştır.

“Ödeme yöntemi akreditifli ödeme ise vesaikin hem akreditif şartlarına hem de ICC⁶’nin yayımladığı UCP600⁷ ve ISBP745⁸’e uygun olarak yani rezervsiz⁹ olarak hazırlanması amir banka ile varsa teyit bankasının lehtara (ihracatçı firmaya) karşı ödeme yükümlüğünün devam etmesi bakımından son derece önem arz etmektedir.

Yukarıda da belirtildiği gibi Türkiye’de konumlu ihracatçı firmalar uygun ibrazda bulunmakta zorluk çekmekte ve bankalara sunulan evrakta takriben %70 oranında rezervli vesaik ibrazında bulunmaktadır (Gül, 2010:50). Bir kamu bankası kayıtlarına göre ise de 2006-2016 yılları arası her 100 işlemde yaklaşık olarak %74’ünde ihracatçı firmalar rezervli vesaik ibrazında bulunmuştur. Uygun ibraz kısmında yer alan %26’lık kısmın ise yüksek montanlı (değeri ortalama USD.100.000 ve üzeri tutarlı) akreditif işlemlerinde olduğu gözlenmiştir. Anket çalışmasından elde edilen veriler ışığında rezervli vesaik ibrazının %31’i taşıma belgelerinde, %14’ü faturalarda, %8’i A.TR ve EUR.1 belgelerinde, %7’si paketleme ve çeki listesinde ve kalan %40’lık kısmın ise sigorta poliçelerin de dahil olduğu diğer belge çeşitlerinde olduğu tespit edilmiştir¹⁰.

Dış ticarete eşyanın mülkiyetini gösteren iki belgeden (deniz yolu konişmentoları ve poliçelerin) birisi olan B/L’lerin doğru hazırlanması ayrı bir önem taşımaktadır Yapılan literatür taramasında, akreditif şartı ile UCP600 ve ISBP745’e göre nasıl vesaik düzenlenmesi gerektiği ve uygun ibrazda nasıl bulunulacağı hususunda sınırlı yayına¹¹ rastlanmış, özellikle de

⁶ICC (International Chamber of Commerce) yani Milletlerarası Ticaret Odası merkezi Paris’te olan uluslararası ticareti dünya genelinde kolaylaştırmak için bünyesinde yer alan 16 farklı teknik komisyon aracılığıyla kurallar belirleyen özel bir kuruluştur.

⁷ Milletlerarası Ticaret Odası’nın Akreditiflere İlişkin Birörnek Usuller ve Uygulama’nın İngilizce versiyonu (ICC yayın no. 600). ICC’nin UCP600 öncesi konuyla ilgili UCP 500 başta olmak üzere toplamda 5 tane daha yayını olup, geçerlilikleri devam etmektedir. Hangi yayının esas alındığının akreditifte belirtilmesi şarttır. Genel olarak akreditif metinlerinde “UCP Latest Version” ibaresine yer verilir. UCP 600, 39 maddeden oluşmakta olup, ekinde 12 maddelik eUCP şartlarını da içermektedir. Uygulamada eUCP’nin pek tercih edilmediği görülmüştür.

⁸Milletlerarası Ticaret Odası’nın Akreditifler altında ibraz edilen belgelerin incelenmesine ilişkin Uluslararası Standart Bankacılık Uygulaması’nın İngilizce versiyonu (ICC yayın no.745)

⁹ Vesaikin hatasız olarak ve zamanında yani akreditif şartı, UCP600 ve ISBP 745 kurallarına uygun olarak hazırlanması anlamına gelmektedir.

¹⁰ Türkiye’de faaliyet gösteren ve akreditif işlemleri olan 14 ticari bankanın akreditif servisi çalışanları ile yapılan anket verilerinden elde edilen bulgulardır.

¹¹ Bu alanda yapılan akademik çalışmaların biri Özkan ve Özçelik’in “Recommendations for Foreign Trade Companies Established in Turkey on Making Charter Party Marine Bills of Lading in Accordance with Letter of

konişmentolar ile sigorta poliçeleri üzerine yoğunlaşmış hiçbir yayına rastlanılmamıştır. Anket sonuçlarından da izlendiği gibi Türkiye’de yerleşik firmaların akreditifli ödemede rezervli vesaik ibrazını en çok taşıma belgelerinde yaptığı görülmüştür. Ayrıca denizyolu konişmentoları ile poliçelerin kıymetli evrak olmaları nedeniyle eşyanın mülkiyetini temsil etmeleri, yanlış düzenlenmeleri beraberinde malın mülkiyetinin bedelsiz olarak alıcı ya da üçüncü taraflara geçmesi gibi ihracatçı açısından pek çok riskler barındırmaktadır. Bu çalışmanın hazırlanmasına ihtiyaç duyulmasının temel sebepleri yukarıda özetlenmeye çalışılmış ve literatürden farklı olarak UCP 600 ile ISBP 745’in taşıma belgeleri ile ilgili kritik ve önemli noktalarına vurgu yapılmış, poliçelerin hazırlanması bir başka çalışmanın konusu olarak düşünülmüştür.

2.AKREDİTİFLİ ÖDEMENİN TARAFLARI ve AMİR UNSURLAR

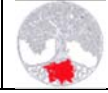
2.1. Akreditifli Ödemenin Tarafları

Akreditifli ödeme uluslararası ticarete tercih edilen bir ödeme şekli olsa da yurtiçi ticarete kullanılmasına engel hukuki bir durum bulunmamaktadır. Hatta nadir de olsa yurt içinde gerçekleşen ticaretlerde zaman zaman tercih edildiği gözlenmiştir.¹² Alıcı ile satıcının akreditife karar vermeden önce, özellikle yüksek montanlı ticaretlerde aralarında alım/satım sözleşmesi tesis etmeleri gerekmektedir. Her ne kadar akreditif metinlerine (küşata) hiçbir alım/satım sözleşmesinin ek yapılmasına izin verilmese de¹³ akreditif metinleri söz konusu sözleşmelerin içeriğinde yer alan birim fiyat, teslim şekli, son yükleme tarihi, hazırlanması gereken vesaik gibi pek çok unsuru barındırırlar. Bu açıdan ele alındığında akreditif metinlerini alım satım sözleşmelerinin bir tür özeti olarak değerlendirmek yanlış bir kanı olmayacaktır. Uygulamada bankaların akreditif amiri talimatı ve kendi uygunlukları ile küşatları hazırladığı, amir bankaların amirin küşata alım satım sözleşmesinin UCP600’e aykırı olacak şekilde eklemeler yapılmasına engel olduğu görülmüştür.

Credit-L/C Method” (2015) iken diğeri Özkan, Özçelik ve Kılıç’ın “Important and Critical Issues of Complying Presentation Based Upon Letter of Credit (L/C) Payment” (2016) çalışmalarıdır.

¹² Bu bilgi Türkiye’de faaliyette bulunan bir kamu bankası verilerinden elde edilmiştir.

¹³ UCP 600 Md.4/a’da özetle sözleşmelerin akreditif mektuplarına “integral part” yani küşatın bir parçası ya da unsuru olarak değerlendirilemeyeceğini hüküm etmiştir. Hatta alım satım sözleşmelerinin akreditifin ayrılmaz bir parçası olarak dahil edilme girişiminde bulunması durumunda amir bankanın amiri bundan vazgeçirmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Akreditifi açtırmak için bankaya talimat veren tarafın ithalatçı olması sebebiyle ithalatçı firmaya akreditifli ödemede amir (applicant) denir. Amir kavramı bankacılık tekniğinde özellikle de uluslararası ticarete talimatı veren taraf için kullanılır ve ödeme şekline bağlı olarak değişir. Örneğin vesaik mukabili ödemede işlemlerin başlaması için vesaik ile birlikte talimatı veren taraf ihracatçı olması sebebiyle bu ödeme şeklinde amir taraf ithalatçı değil ihracatçıdır. Keza harici garanti mektuplarında da durum yine böyle bir akış içindedir. Malın ithalatçıya gönderimi konusunda bir tür harici garanti mektubu olan “performance bond” larda, teminatı sağlanması için işlemleri başlatan taraf ihracatçı olması sebebiyle bu mektup türünde amir yine ihracatçı olacaktır.

Akreditifin açılmasının ihracatçı lehine bir durum oluşturması sebebiyle de ihracatçı firmaya lehtar (beneficiary) denir. Lehtar, akreditifli ödemede amir bankanın varsa teyit bankasının ödeme yükümlülüğünün devam edebilmesi ve ibrazın karşılanması (honour)¹⁴ ya da ödemenin yapılabilmesi için uygun ibrazda (complying presentation) bulunmakla yükümlü taraf olarak tanımlanabilir.

Amir banka (applicant/issuing bank) amirin talimatı ile küşat metnini hazırlayıp ihbar bankasına (advising bank) veya teyit bankasına (confirming bank) veya görevli bankaya (nominated bank) SWIFT¹⁵ sistemi aracılığıyla gönderen bankadır. Amir banka ödeme yükümlülüğü olması sebebiyle vesaik incelemesini re ’sen yapan bankadır (UCP 600 Md.7).

Teyit bankası ihbar bankası yani lehtarın bankası olabileceği gibi üçüncü bir ülkede yerleşik başka bir bankada olabilir. Uygulamada teyit bankasının daha çok ihracatçının bankası olduğu görülmektedir. Bunun temel sebebin lehtarın önceden iş ilişkisi içinde olduğu bir bankanın ödeme yükümlülüğü altında olmasının lehtara daha çok güven telkin ediyor olmasıdır. Teyit bankası da tıpkı amir banka gibi uygun ibrazı karşılamakla yükümlüdür¹⁶. Ne var ki Türkiye’de

¹⁴ “Honour” yani ibrazın karşılanması teknik bir tabir olup, UCP 600 Md.2’ de ele alınmıştır. Akreditifin çeşidine göre örneğin görüldüğünde ödemeli (at sight) akreditiflerde ibrazda ödeme yapmak, vadeli ödeme akreditiflerde vadesinde ödeme yükümlülüğü altına girmek ve vadesinde ödeme yapmak ve poliçe kabullü akreditiflerde poliçeyi kabul etmek ve poliçe vadesinde ödeme yapmak anlamına gelmektedir.

¹⁵ Society For Worldwide Interbank Financial Communication, dünya genelinde sadece bankaların ve finansal kuruluşların kullandığı şifreli ve şifresiz haberleşme ağı. Her swift mesajının mesajın neyle ilgili olduğunu gösterir işlemlere özel swift kodları mevcuttur. Örneğin akreditif metinleri için 700, 710 ve 720 swift kodları -sayılar-kullanırken para transferlerinde 102, 202 vb. sayılar kullanılmaktadır.

teyit bankası görevini üstlenen ticari bankaların çoğunluğu uygun ibrazı, teyit bankalarının hesapları amir bankalarca alacaklandırılmadan lehtara ödeme yaptıkları gözlenmiştir. Bir teyit bankasının amir bankanın açtığı akreditife teyit ekleyebilmesi için akreditif metninin içeriğinin teyit bankasınca uygun görülmesi ve amir banka ile özel bir muhabir bankacılık anlaşmasının tahsis edilmiş olması gerekmektedir. Teyit bankası da tıpkı amir banka gibi ödeme yükümlülüğü içinde olması sebebiyle vesaik incelemesini re'sen yapar.

Görevli banka ifadesine UCP 600 Madde 12 şu şekilde açıklık getirmiştir: “Görevli banka teyit bankası olmadığı sürece uygun ibrazı karşılamak zorunda değildir ama uygun ibrazı karşılayacağını ya da vesaiki satın alacağını (iştirayı) lehtara bildirdiği takdirde yükümlülük altına girer. Başka bir deyişle burada görevli bankayı ödeme yükümlülüğü konusunda teyit bankası ile amir bankadan ayıran en önemli husus ibrazı karşılamayı veya iştirayı kabul ettiğini lehtara açıkça belirtmesi durumunda yükümlülük altına giriyor olmasıdır. Türkiye’de yer alan ticari bankaların zorunluluk olmamasına rağmen teyit ekleyecekleri akreditiflerde aynı zamanda görevli banka olma konusunda genel bir eğilim içinde oldukları gözlenmiştir.

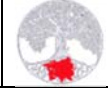
Rambursman bankası (reimbursing bank) için “hesap bankası” tanımlaması yapılabilir. Birbirine akreditif açan farklı kıta ve coğrafyalardaki tüm bankaların birbirlerinde hesap açmaları hem mümkün hem de pratik olmayabilmektedir. Bu sebepten ödeme esnasında akreditifi açan bankanın isteğine bağlı olarak bir hesap muhabiri kullanılması beklenmekte ve hesap muhabiri bu bankaya rambursman bankası denilmektedir (Kütükçü, 2013:559). Rambursman bankasının uygun ibrazı karşılama konusunda yükümlüğü bulunmamasıyla birlikte URR 725¹⁷ Madde 9 kapsamında ödeme taahhüdü altına girer ve bu içerikte bir SWIFT mesajı gönderirse uygun ibrazı karşılamakla yükümlüdür.

Akreditifli ödeme yöntemine temelde ihracatçı firmaların ödemenin yapılması hususunda ithalatçı firmaya duyduğu güvensizlik sebebiyle ya da ülke mevzuatları gereği¹⁸ başvurulur. Söz konusu bu ödeme yönteminde akreditif açıldıktan sonra ithalatçı firma UCP 600 madde 3’e göre¹⁹ akreditifin son kullanma tarihine kadar geri dönülemez (irrevocable) bir şekilde bağlı iken ihracatçı firma lehine açılan akreditifi kullanıp kullanmama konusunda serbesttir. Bu

¹⁷ Milletlerarası Ticaret Odası’nın Akreditiflere İlişkin Rambursmanlar İçin Birörnek Kuralların İngilizce versiyonu (ICC yayın no. 725)

¹⁸ Cezayir dış ticarete sadece akreditifli ödeme yöntemini mecburi tutmaktadır.

¹⁹ UCP 600 Md.3: ... Bir akreditifin dönülemez (irrevocable) olduğu belirtilmese dahi o akreditif dönülemezdir...

noktadan anlaşılacağı üzere akreditif, akreditif vadesi sona erene kadar sadece ithalatçıyı, amir bankayı ve varsa teyit bankasını bağlayıcı durumundadır. İhracatçı taraf herhangi bir sebeple²⁰ ticaretten vazgeçmesi durumunda akreditifi kullanmayabilir. Başka bir deyişle malları ithalatçının gümrüğüne ve vesaiki bankaya göndermeyebilir. Amir firma aleyhine olabilecek bu durumun önlemini amir firma, akreditif açımına bağlı olarak lehtar firmadan “performance bond” gibi malın yüklenmesini teminat altına alan bir banka garanti mektubu talep etmekle birlikte aşabilir. Bununla birlikte akreditif açıldıktan sonra yükleme tarihi değişikliği, mal miktarın artırım veya azaltım ya da akreditifin geçerlilik süresine uzatım gibi akreditif şartlarında çeşitli değişiklikler diğer bir ifadeyle tadilatlar söz konusu olabilmektedir. Tadilatların geçerlilik kazanabilmesi ancak hem amir hem de lehtar firmanın ve varsa teyit bankasının onayı ile gerçekleşmektedir. Lehtar firma yapılan değişikliği onayladığını bir talimatla ihbar bankasına yazılı olarak bildirebileceği gibi herhangi bir bildirim yapmadan değişikliğe göre düzenlenmiş vesaik ibrazıyla da bunu gösterebilir.

2.2. AKREDİTİFLİ ÖDEMEDE AMİR UNSURLAR

Akreditifli ödemede uygun ibrazda bulunmanın yolu bu konuda amir iki unsur olan başta akreditif metni olmak üzere UCP 600’e göre hareket edilmesi ile mümkün olup; ISBP 745, UCP 600’ün daha iyi anlaşılması için detaylandırılmış tamamlayıcı ve açıklayıcı yayımdır. Amir banka ve varsa teyit bankasının ödeme yükümlülüğünden faydalanmak isteyen lehtarın, uygun ibrazda bulunabilmesi için vesaiki önce akreditif şartlarına sonra UCP 600 ve pek tabi ISBP 745’e göre hazırlaması gerekmektedir.

2.2.1. Akreditif Metinleri

Bankalar arası SWIFT sistemi yaygınlaşmadan önce akreditif metinleri düzenlenmesinde belirli bir düzenin bulunmamakta olduğu, başta İngilizce ve Fransızca olmak üzere farklı dillerde düzenlendiği fakat bu durumun SWIFT sistemiyle birlikte tekdüze hale geldiği görülmüştür. SWIFT’ le gelen akreditif metinlerinin yalnızca İngilizce kullanılarak matbu haneleriyle

²⁰ Akreditif açıldıktan sonra ticarete konu eşyanın (özellikle inşaat demiri, bakır, petrol türevleri gibi borsası olan ve fiyatı sürekli değişebilen mallarda) değerinin ani şekilde artmış olması ihracatçı aleyhine bir durum yaratacağından akreditif lehtar akreditifi kullanmayabilir.

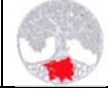

birlikte bölümlere ayrıldığı ve bu matbu hanelerde spesifik olarak hep aynı amaca hizmet eden bilgilerin yer aldığı, tekdüzeleştirilmiş mektuplar halinde kullanımda olduğu izlenmiştir.

Akreditif mektupları günümüz uygulamasında MT 700 ya da MT 710 ya da MT720 kodlarıyla SWIFT mesajı formatında açılmaktadır. Bu formatta 20: akreditif numarası, 31 C: akreditifin düzenlenme tarihi, 50: lehtar firma bilgisi, 59: amir firma bilgisi, 44 A: yükleme limanı vb. pek çok matbu alan yer almakta olup; önemli ve kritik alanların açıklamalarına aşağıda yer verilmiştir:

- 31 D: Vesaikin teslimi için son müddet tarihi ve yerini göstermektedir. Bu alanda teslim yeri olarak ihracatçı ülkenin adına yer verilmesi lehtar firma için daha uygun olacaktır. Örneğin 31: 171123 (Londra) olarak yer verilmesi demek vesaikin en geç 23/11/2017 tarihinde Londra'daki bankanın elinde olması anlamına gelir ki bu da vesaikin lehtar tarafından en iyimser tahminle çalıştığı bankasına 5 ila 10 gün²¹ öncesinden teslim mecburiyetini gerektirir. Vesaikin bu örnekte olduğu gibi ilgili tarihte ilgili bankada olmaması lehtarın rezerve düşürecek ve banka ödeme garantisinden faydalanamamasına neden olacaktır. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında 31 D hanesinin (Londra) yerine (Türkiye) olarak düzenlenmesinin zaman kısıtı açısından lehtara önemli avantaj sağlayacağı açıktır.
- 41 A: Available with X BANK by payment/ by def payment/ by acceptance/ by mix payment: Bu alan görevli bankanın kim olduğunu ve ödeme şeklinin nasıl olacağını gösteren alandır. Görevli banka ile varsa teyit bankasının aynı bankalar olması gerekmemesine karşın Türkiye'de uygulamanın bu yönde olduğu gözlenmiştir. Görevli banka ancak teyit ekleyerek ya da uygun ibrazı karşılayacağını ya da vesaiki satın alacağını (iştirayı) lehtara bildirerek ödeme yükümlülüğü altına girmedikçe, görevi sadece lehtara akreditif mektubunu ve SWIFT mesajlarını iletmek yani akışa aracılık etmek olacaktır. Hiç kuşkusuz ki bu noktada görevli banka lehtardan bir talimat

²¹ UCP600 Md. 14/b' de yer aldığı gibi görevi çerçevesinde hareket eden varsa teyit bankası ve amir banka her biri ibrazın uygunluğunu belirlemek için vesaik ibraz günün izleyen beş banka iş gününe (banking day) sahip olacaktır. Yapılan anket çalışmasında Türkiye'de ki bankaların vesaik incelemeyi daha kısa sürede tamamladıkları görülse de hüküm gereği beş iş günlük süreyi kullanma hakkına sahiptirler. Vesaikin incelendikten sonra uygun olması durumunda yukarıdaki örnekte yer aldığı gibi amir bankaya ulaşması için 3-4 gün kargo süresi için gerekli zamanla birlikte örnekte yer alan iyimser tahmin olan 5 ila 10 gün hesaplanmıştır.

gelmedikçe ibraz edilen vesaiki incelemeden, ibraz edildiği gibi ve varsa rezervler bildirilmeden amir bankaya ulaşımına aracılık edecektir. Türkiye uygulamasında lehtar firmaların teyitsiz akreditiflerini bu yöntemle kullandıkları, daha açık bir ifadeyle görevli bankayı sadece aracı banka (57 A: Advice Through Bank: İhbar bankası) göreviyle konumlandıkları görülmüştür.

- 46 A: Documents required: Lehtarın hazırlaması gereken vesaik, vesaik nüshaları, vesaik içeriğinde yer verilmesi gereken bilgiler bu alanda belirtilmektedir. Bazı akreditiflerde vesaikin üzerinde yer alması istenen ekstra bilgilerin 47 A: Additional conditions alanında da belirtildiği görülmüştür. Anketlerden elde edilen bulgular lehtar firmaların vesaik düzenler ya da düzenletirken 47 A hanesine dikkat vermediklerini göstermektedir. Bu çalışma hazırlanırken incelemesi yapılan 1000'e yakın akreditif mektubunda nadir de olsa hazırlanması ve ibrazı tamamen amir firmanın inisiyatifine bırakılmış vesaik (örneğin amir firma imza kaşesini taşıyan bir belgenin olması) ilişkin şartlara rastlanmıştır. İşleyişin doğasına aykırı ve başta lehtar sonra varsa teyit bankasını riske atabilecek bu tür şartlara akreditif metinlerde yer verilmemesi gerekmektedir.
- 49 Confirmation Instructions: Akreditifin teyitli, teyitsiz ya da teyit eklenebilir olduğunu gösteren hanedir. Bu hanenin teyitli olarak belirtilmesine rağmen teyit bankasının herhangi bir sebepten dolayı teyit eklememesi akreditifi re 'sen teyitsiz hale getirmektedir. Uygulamada teyit bankası akreditife temel üç sebepten dolayı teyit eklemeyebilmektedir. Birincisi ülke riski ve/veya Birleşmiş Milletlerin bu ülkeler için aldığı yaptırım kararlarıdır. İkincisi daha önce de değinildiği gibi amir banka ile teyide ilişkin muhabir banka sözleşmesinin olmamasıdır. Üçüncü sebep ise akreditif şartlarında charter party bill of lading vb. teyit bankası için risk oluşturabilecek çeşitli şartların olmasıdır. Teyit bankası genelde lehtarın çalıştığı kendi ülkesindeki bankası olmakla birlikte yurtdışındaki herhangi bir banka da olabilir. Ayrıca uygulama da çok nadir de olsa bir akreditif işlemine birden fazla teyit bankasının teyidini eklediği görülmektedir (Özkan, Özçelik ve Kılıç, 2016:73-80)
- 71B: Charges and commissions: Akreditif işleminde hizmet veren bankaların hizmet bedellerinin hangi taraflarca karşılanacağını belirtildiği hanedir. Bu hane lehtar ile amir firmaların kendi aralarında belirleyecekleri bir husus olup genel uygulama

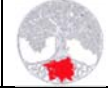

ithalatçının amir banka masraf ve komisyonlarını yüklenmesi, görevli banka, varsa ayrıca ihbar bankası ve varsa ayrıca teyit bankası masraflarının ise lehtar tarafından karşılanmasıdır. Burada lehtar firmalarının dikkat etmesi gereken nokta 71B hanesinde “all banking charges and commissions outside Turkey are for applicant’s account” ibaresine yer verilmesi olacaktır. Çünkü ilgili hanenin bu şekilde düzenlenmesi, kasa bankası olarak nitelendirdiğimiz akreditifin para birimi Amerikan Doları ise ABD’de olması, EURO ise Frankfurt’ta olması beklenen reimbursing bank’ in masraf ve komisyonların amir firmaca karşılanmasına olanak tanıyacaktır.

2.2.2. UCP600 ve ISBP745

UCP600’ün bir önceki sürüm olan UCP500’e göre daha açıklayıcı ve daha net ibarelere yer veren bir broşür olma niteliğine karşın, eksik yönleri ISBP 745 ile giderilmeye çalışılmıştır. Hem UCP 600 hem de ISBP 745 uygun vesaik hazırlama ve ibrazda bulunma açısından rehber bilgilere yer vermektedir. Akreditif işlemlerinde uygun ibrazda bulunması gereken lehtarın ibraz ettiği vesaikin küşatta yer alan şartlarla, UCP 600 ve ISBP 745’le çelişmemesi gerekir. Akreditif metinlerinin “40 E: Applicable Rules” alanında UCP Latest Version ibaresi, UCP 600 ve ISBP 745’in referans alınması gerektiğini işaret eder. İbrazı yapılan vesaikin re ’sen incelenmesi ve rezerv olup olmadığının tespitini amir banka, varsa teyit bankası ve varsa ödeme yükümlülüğü altına girdiğini lehtara açıkça bildiren görevli banka yapar. Bunun dışında görevi sadece ihbar etmek olan lehtarın bankası vesaiki lehtarın talimatına bağlı olarak inceler.

Vesaik incelemenin nasıl yapılacağına ilişkin kurallar ya da başka bir deyişle lehtarın vesaik hazırlarken uyması gereken kurallar UCP 600’de açıklanmış olmakla birlikte sıkça tereddüt yaşanan konulara ilişkin ayrıntılı açıklamalara ISBP 745’te yer verilmiştir. ISBP 745 pek çok bakımdan bir önceki versiyonu olan ISBP 681’e göre daha açıklayıcı ve ihtiyaçları karşılar niteliktedir. Her ne kadar UCP 600 madde 14 “Belgelerin İncelenmesine İlişkin Standart” başlığı altında vesaikin nasıl düzenlenmesi gerektiğine yer vermiş olsa da fatura, poliçe, taşıma belgeleri vb. her belgenin nasıl oluşturulacağına dair hem UCP 600’ün hem de ISBP 745’in amir hükümleri vardır. Örneğin UCP 600 Md. 20’de B/L’lerin taşınması gereken özellikleri, yükleme kayıtlarının (board notation), yükleme ve boşaltma limanlarının vb. noktaların belge üzerinde nasıl yer alması gerektiğine ilişkin hükümlere yer verirken, ISBP 745 Md.20’de konu çok daha kapsamlı ve detaylı bir şekilde ele alınmış, açıklanmıştır. Pek tabi konişmento

özelinde dahi olsa konişmentoların rezervsiz olarak hazırlanması için sadece UCP 600 ya da ISBP 745 yeterli olmayacak ayrıca akreditifte tıpkı diğer vesaik için de geçerli olduğu gibi konişmento ve sigorta poliçesinin düzenlenmesine ilişkin yer alan özel şartlarında²² her zaman belgede yer alıyor olması gerekecektir.

3. AKREDİTİFLİ ÖDEMEYE UYGUN OLARAK DENİZ KONİŞMENTOLARININ HAZIRLANMASI

3.1.Genel Özellikli Deniz Konişmentoları

Deniz yolu konişmentoları aslında eşyanın taşıyıcısı tarafından düzenlenen bir tür teslim alındı belgesidir.Diğer taşıma belgelerinden ayırt edici en önemli özelliği ise eşyanın mülkiyetini temsil eden tek taşıma belgesi olması ve dolayısıyla ciro yoluyla devrinin mümkün olmasıdır.Günlük hayatta nasıl ki bir kargo firması aracılığıyla gönderim yapıldığında kargo firması yetkilisi imzalı, malın ağırlık ve ölçülerini gösteren, kimden kime gönderildiğini içeren bir teslim alındı makbuzu düzenliyorsa taşıma şekli karayolu olduğunda benzer amaçlarla da karayolu taşıma belgesi düzenlenmektedir.

Denizyolu konişmentolarının nasıl düzenleneceği UCP' nin 20 ve 22 ile ISBP 745'in D, E, G maddelerinde yer verilmiştir. Buna göre; Lineer B/L, Port to Port B/L, Multimodal B/L, Marine B/L, Ocean B/L vb. pek çok isim altında düzenlenebildiği anlaşılmaktadır. Böyle bir düzenleme için ön görülen amaç denizyolu taşımacılığı yapan firmaların düzenledikleri konişmentoların matbu kısımlarında yukarıda sıralanan Lineer B/L, Port to Port B/L, Multimodal B/L, Marine B/L, Ocean B/L belge başlıklarını tercih etmeleridir. Buradan da anlaşılacağı üzere akreditif metninde Ocean B/L düzenlenmesi istenmesi rağmen lehtarın Multimodal B/L isimli (başlıklı) bir B/L ibraz etmesinde bir sakınca bulunmamaktadır. Önemli olan söz konusu belgenin nasıl adlandırıldığı değil içeriğinin akreditif şartlarını taşıyor olmasıdır. Getirilen bu kuralın tek istisnası Charter Party B/L'lerdir.

²² Akreditif metinlerinde pek çok kez vesaik üzerine matbu kayıtların dışında ithalatçı firma talebine bağlı olarak vesaik üzerine pek çok ekstra bilgi eklenmesi istenmektedir. Örneğin akreditif metninde yükleme ya da çekli listesinde yer alan malların ne kadarının gemiye yüklendiğine ilişkin ekstra kayıtların dışılması istenir. Bu **kayıtların** kısmi veya tam yüklemelerde palet adedi ve konteyner ruhsat/plaka bilgilerini de içerecek şekilde konişmentolara ve sigorta poliçelerine dışılması istenmektedir.

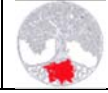
UCP 600 md. 20/a.'da belirtildiği gibi deniz yolu konişmentoları nasıl adlandırılmış olursa olsun taşımacı (carrier) ismini belge üzerinde net ve anlaşılır olarak göstermelidir. Burada güdülen temel amaç yolculuk esnasında eşyaya zarar gelmesi halinde muhatabın belge üzerinden seçilmesine yöneliktir. Bu noktadan hareketle konişmentoları taşıyıcı firmalar ya da acenteleri imzalayabilir. Deniz hukukundan kaynaklı olarak da söz konusu bu belgeleri imzalama yetkisi gemi kaptanı ya da gemi kaptanının acentesi ile de paylaşılmıştır. Konişmentoların imzalamasında kimlerin belgeyi imzaladığı kritik olmakla birlikte imzayı atan tarafın imzayı hangi sıfatla attığı da belge üzerinden anlaşılmalıdır. Örneğin taşıyıcı firma X Denizcilik ve Taşımacılık Ltd. şti taşıyıcı firma ünvanı ile imzalamıştır (signed by X Shipping Company as carrier) ibaresine belge üzerinde yer verilmelidir. Yapılan anket çalışmasında Türkiye’de yerleşik firmaların denizyolu konişmentolarını hazırlarken en çok hatayı bu noktada yaptıkları tespit edilmiştir.

Bütün denizyolu konişmentoları eşyanın gemiye yüklendiğine ilişkin bir yükleme kaydı (shipped on board) içermelidir. UCP 600 md.20 /a.iii’ye göre, söz konusu belge akreditif metninden farklı ya da ek olarak sevk, yükleme, teslim alma yeri gösterse bile belge üzerinde nihai yükleme limanı ile boşaltma limanı akreditif metni içeriğiyle uyumlu olmak zorundadır.

Yapılan anket çalışmasından elde edilen diğer önemli bulgu ise “tam takım konişmento” (full set B/L) kavramının ihracatçı firmalar tarafından yanlış anlaşıldığıdır. Full set B/L, kaç adet orijinal B/L düzenlendiyse tüm orijinallerin ibrazı anlamına gelmektedir. Uygulamada genel olarak konişmentolar üzerine 3/3 ibaresine yer verilmektedir. Bu 3 orijinal konişmento düzenlendi anlamına gelmekte ve 3’ünün de ibrazını gerektirmektedir.

3.2. Charter Party Deniz Konişmentoları

Bir charter sözleşmesi kapsamında yük için düzenlenen konişmento charter party B/L olarak adlandırılır. Charter sözleşmeleri ister sefer charterı ister zaman charterı (charter party) olsun deniz ticaretinde, gemiyi kiralayanın (charterer) yükün taşınması amacıyla gemi sahibi (owner) ile yapmış olduğu geminin tahsis edilmesini konu alır (Ülgener, 2010:29). Konişmento ise taşıyan veya taşıyanın temsilcisi vasfı ile kaptan veya kaptanın acentesi tarafından yazılı olarak düzenlenen kıymetli evrak olup direkt olarak eşyayı temsil eder (Ülgener, 2010:497).

Akreditifli ödemede charter party B/L'ler ayrı bir öneme haiz olup, akreditif tahtında kabul edilmeleri küşattın ya da başka bir deyişle amir bankanın buna izin vermesi şartıyla mümkündür. Bunun temel sebebi Özalp'e göre charter party B/L'lerin gemiyi kiralayan ile gemi sahibi arasında yapılan maddeleri itibariyle özel oluşturulmuş bir sözleşmenin ürünü olması ve söz konusu bu sözleşme tarafların ihtilafı halinde öncelik taşıyor olmasıdır. Örneğin navlunun ödenmemesi durumunda gemi sahibinin mallara el koyması söz konusu olabilmektedir. İthalatçı, amir banka, varsa görevli ve teyit bankasının söz konusu bu sözleşmenin ayrıntılarından haberi olmadığı için sözleşmenin bir maddesi alıcı firma aleyhine çalışabilir. Kütükçü ise bu durumu şöyle özetlemiştir: gemi sahibi ile gemiyi kiralayan arasında tesis edilen charter party sözleşmesinin şartları karmaşık olabilmekle beraber alıcı veya satıcı aleyhine şartlar içerebilecek olması riskleri artırmaktadır. Söz konusu sözleşme maddeleri, malın mülkiyetinin el değiştirmesi dâhil herhangi bir konuda bankaları da kapsayacak şekilde akreditifin tüm tarafları aleyhine şartlar içerebilmektedir. Bu durum da bankaların akreditif şartında yer almadığı sürece charter party B/L'leri kabul etmemelerine neden olmaktadır.

Bir konişmentonun charter party mi yoksa diğer deniz yolu konişmentosu mu olduğunun tayini uygun ibraz için önemli bir husustur. Çünkü charter party B/L'ler yapısal olarak diğer deniz yolu konişmentolarından farklılıklar taşırlar. Bu yüzden charter party B/L'ler ile diğer deniz konişmentolarının nasıl uygun hazırlanacağına UCP 600 ile ISBP 745'te farklı maddelerde değinilmiştir. Charter party B/L'lerin nasıl hazırlanması gerektiği UCP 600/22 ve ISBP/745 G'li maddelerde düzenlenmiştir.

Öncelikle diğer deniz yolu konişmentolarında olduğu gibi charter party B/L'ler için de nasıl adlandırılmış olursa olsun kuralı geçerlidir.²³ Örneğin akreditif tahtında ibraz edilen belgenin adı Port to Port B/L, Multimodal B/L, Marine B/L, Ocean B/L vb. olsa bile konişmento üzerinde charter party için kullanılır (to be used with charter parties) vb. ibarelerin yer alması belgenin charter party B/L olarak değerlendirilmesi için yeterlidir. Burada önemli ayırt edici bir diğer husus ise Gencon B/L ya da Tanker B/L vb. adlandırılmış konişmentoların adlarının belgeyi charter party B/L kapsamında değerlendirilmesi için yeterli olmamasıdır. Bu konu ISBP 745 md G/3'te şöyle detaylandırılmıştır: "Nasıl adlandırılmış olursa olsun, genelde charter party konişmentoyla bağdaştırılan bir kod veya form adı içeren bir taşıma belgesi örneğin "Congenbill" veya "Tanker B/L" charter party'ye ilişkin başka bir belirti / kayıt veya referans

²³ UCP 600 md 22/a ve ISBP 745 md G2 ve G3.

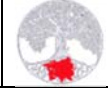

içermediği sürece, sadece bu nedenle charter party'ye yönelik bir kayıt / belirti veya referans değildir". Özetle konişmentonun charter party B/L kapsamında değerlendirilebilmesi için "freight payable as per charter party" ya da "charter party contact no:123 gibi sayı referanslarının olması gerekir" ya da "to be used with charter parties" vb. gibi ifadelere yer vermesi elzemdir.

Charter party B/L'lerin diğer konişmentolardan önemli farklarından biri de söz konusu konişmentoları gemi sahibi veya kiralayan ile onların acentelerinin imzalayabiliyor olmasıdır. Şöyle ki UCP 600 Md. 22'e göre bir charter party 'ye tabi olduğuna ilişkin bir kayıt ya da belirti içeren konişmento hangi isim altında düzenlenmiş olursa olsun; kaptan veya kaptan adına ismi belirtilen bir acente aracılığıyla ya da gemi sahibi veya gemi sahibi adına ismi belirtilen bir acente tarafından ya da kiralayan veya kiralayan adına ismi belirtilen bir acente tarafından imzalanabilir. Örneğin belge gemi sahibinin acentesi X Transportation Ltd. tarafından düzenlenmiş ise belgede imzanın hemen altına "signed by X Transportation as agent for the owner" vb. belgeyi, kimin hangi sıfatla imzaladığını gösterir şerh düşmesi gerekir. Oysa diğer denizyolu konişmentolarının tamamı sadece ya kaptan veya kaptan adına ismi belirtilen acente tarafından ya da taşımacı veya taşımacı adına ismi belirtilen bir acente tarafından imzalanabilmektedir.

Charter party B/L'ler tıpkı diğer deniz konişmentoları gibi temelde tesellüm ve yükleme konişmentosu olarak gruplandırılabilir. Tesellüm konişmentoları, eşyanın yüklenecek olan geminin henüz limana yanaşmamış ya da yükleme için elverişli olmadığı gibi durumlarda eşyanın yüklenmek üzere (received in ...) teslim alındığını genelde matbu ifadelerle gösteren konişmentolardır ve mutlaka yükleme sonrası konişmento üzerinde yükleme kaydı (board notation) düşülmesine ihtiyaç duyulan konişmentolardır. Yükleme konişmentoları ise yüklemenin yapıldığını (shipped on board) genelde matbu ifadelerle gösteren ilaveten yükleme kaydı gerektirmeyen konişmentolardır. Sonuçta bütün konişmentolar eşyanın gemiye yüklenmiş olduğunu kanıtlar bir içeriğe haiz olmak zorundadır.

Charter party B/L'in üzerinde UCP 600 md 22 ve ISBP 745 md G'ye göre diğer denizyolu konişmentolarından farklı olarak taşıyıcı firma (carrier) bilgisine yer verilmesine gerek yoktur. Bunun temel sebeplerinden biri ise charter party B/L dışındaki diğer denizyolu konişmentolarında yüke yolculuk esnasında zarar gelmesi durumunda, konişmento üzerinde taşıyıcı firma isminin olmamasının hasardan sorumlu tarafın tespitine imkân vermiyor

olmasıdır. Oysa charter party B/L’lerde gemi sahibi ile gemiyi kiralayan arasında tesis edilen charter party sözleşmenin içeriği; yolculuk, yükleme ve boşaltma esnasında oluşan hasarların sorumluluğunun ayırımına ve tespitine izin vermektedir.

SONUÇ

Bu çalışma hazırlanırken farklı sektörlere ait, yüksek, orta ve düşük montanlı 1000’ e yakın akreditif mektubu incelenmiş ve akreditif servisi olan ticari bankalarla açık uçlu sorularla anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen bulgular Türkiye’de yerleşik özellikle küçük ve orta ölçekli firmaların iş hacminden kaynaklı olarak orta ve düşük montanlı akreditif işlemleri yaptığını ve söz konusu bu firmaların %95’nin rezervli olarak vesaik ibraz ettiğini göstermektedir. İstisnalar hariç olmak üzere genel anlamda vesaikin rezervli olması ithalatçının vesaiki gümrükten çekmesine engel bir durum teşkil etmemektedir. İncelenen 1000’e yakın dosyanın tamamında amir firmaların ticarete konu olan mala ihtiyacının devam etmesi sebebiyle, rezervli de olsa vesaiki amir banka gişelerinden teslim alarak ticaretlerine devam ettikleri görülmüştür. Bu tür rezervli vesaikle sürece devam edilmesi ödeme yöntemini aslında akreditifli ödeme yerine bir tür vesaik mukabili ödemeye dönüştürmektedir. Bu sebepten, küçük ve orta ölçekli firmaların hem süreç bakımından kompleks hem de diğer ödeme yöntemlerine göre daha maliyetli sayılabilecek akreditifli ödeme yöntemi yerine vesaik mukabili, kabul kredili vesaik mukabili ya da banka avallli kabul kredili vesaik mukabili ödeme yöntemlerini tercih etmelerinin daha yerinde olacağı görülmüştür.

Bu çalışmada konunun kapsamının geniş olması sebebiyle sadece denizyolu konişmentoları ve charter party denizyolu konişmentosu üzerinde durulmuş olup, ciro edilemez taşıma senedi ile en az iki farklı taşıma şeklini kapsayan denizyolu taşıma senetleri başka bir çalışmanın konusu olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada deniz konişmentoları ile charter party B/L’lerin birbirlerinden ayrıldıkları noktalar tespit edilmiş, kullanımda charter party B/L’lerin diğer B/L’lere oranla kullanımının daha nadir olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

REFERENCES

- Collected DOCDEX Decisions 1997-2003 (2004), ICC Product No. 665E
Collected DOCDEX Decisions 2004-2008 (2008), ICC Product No. 696E
- Collected DOCDEX Decisions 2009-2012 (2012), ICC Product No. 739E

- Collyer, G. (2011). The Guide to Documentary Credits. Kent: Institute of Financial Services
- Commentary on UCP 600 (2007), ICC Product No. 680E
- Ekici, A. ve Durukanoğlu, N. (2013). Türk Hukukunda ve Dış Ticarete Polişçe. İstanbul: Legal Yayıncılık.
- International Standard Banking Practice (ICC issue no.745)
- ICC Banking Commissions Opinions 2009-2011 (2012), ICC Product No. 732E
- Kütükçü, Y. (2013). UCP 600 ve ISBP 745'e Göre Akreditif Metni ve Belgeler. Ankara: International Chamber of Commerce
- Özalp, A. (2012). Akreditif ve Standby L/C Rezerv Konuları. İstanbul: Turkmen Bookstore
- Özkan, Ö and Özçelik, O. (2015). Recommendations For Foreign Trade Companies Established in Turkey On Making Charter Party Marine Bills Of Lading In Accordance With Letter Of Credit-L/C Method. *Journal of International Trade, Logistics and Law*, Vol. 1, Issue 1, 2015, 9-23.
- Reisoğlu, S. (2009). Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif. Ankara
- Rodrigo, T. (2011). UCP 500 To 600: A Forward Movement: *Elaw Journal: Murdoch University Electronic Journal of Law*, Volume 18, Number 2.
- Uniform Rules for Collections (ICC issue no. 522)
- Uniform Customs and Practice for Documentary Credits, UCP 600, (ICC Publication No. 600)
- Uniform Rules for Bank-to-Bank Reimbursements Under Documentary Credits (ICC issue no. 725)
- Ülgener, M.F. (2010). Çarter Sözleşmeleri. İstanbul: Der Issues